

STANJE BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI V ŽIVINOREJI V SLOVENIJI V LETU 2010

M. Žan Lotrič, mag. D. Bojkovski, prof. dr. D. Kompan, prof. dr. A. Šalehar

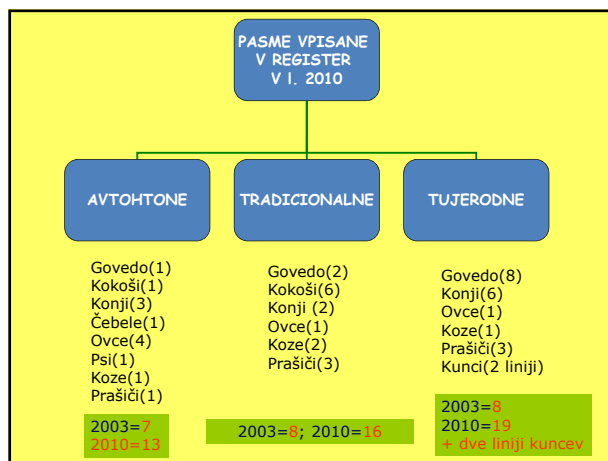
Rodica, 07. 12. 2011

VSEBINA

- Stanje živinoreje
- Register pasem z zootehniško oceno
- Stalež goved, konj, prašičev, ovc, koz, kokoši, psov v Sloveniji 2003 (2005)-2010 (po skupinah pasem)
- Stopnja ogroženosti slovenskih lokalnih pasem
- Najpomembnejše zootehniške ocene po skupinah pasem
- Genetska pestrost nekaterih lokalnih pasem na osnovi porekla
- Genska banka *ex situ in vitro*
 - Depozitorij tkiv
 - Seme
- Podpore „de minimis“
- Podpore „KOP“
- Zaključki

STANJE ŽIVINOREJE

Vrsta	Leto popisa	Št. gospodarstev	% od vseh gospodarstev	Št. živine	Št. živine na gospodar.	GVŽ skupaj	GVŽ/ gospodar.
GOVEDO	2000	56.097	64,9	499.546	8,9	379655,0	6,77
	2010	35.847	48,2	471.877	13,2	358626,5	10,00
PRAŠIČI	2000	44.623	51,6	601.953	13,5	60195,3	1,35
	2010	26.288	35,4	380.374	14,5	38037,4	1,45
OVCE	2000	4.330	5,0	96.027	22,2	9602,7	2,22
	2010	6.051	8,1	134.683	22,3	13468,3	2,22
KOZE	2000	4.775	5,5	29.385	6,2	2938,5	0,62
	2010	4.112	5,5	34.123	8,3	3412,3	0,83
KONJI	2000	4.634	5,4	14.407	3,1	12966,3	2,80
	2010	5.912	8,0	22.539	3,8	20285,1	3,43
PERUT.	2000	58.917	68,2	6.729.923	114,2	13459,8	0,23
	2010	35.983	48,4	5.10.6044	141,9	10210,1	0,28

STOPNJA OGROŽENOSTI PASEM DOMAČIH ŽIVALI

- 5. člen Pravilnika BRŽ (UR. L RS 90/2004)

Stopnja ogroženosti pasem

Organizacija na podlagi podatkov v registru za vsako pasmo enkrat letno oceni stopnjo ogroženosti.

Za ocenjevanje se uporablja št. čistopasemskih plemenic, vpisanih v rodovniško knjigo.

STOPNJA OGROŽENOSTI AVTOHTONIH PASEM

Stopnja ogroženosti	Govedo	Konji	Prašiči	Ovce	Koze	Kokoši	Σ
Kritična		1					1
Ogrožena		1	1			1	3
Ranljiva				2			2
Tvegana	1	1		1			3
Neogrožena				1		1	2
Σ	1	3	1	4	1	1	11

Brez čebel, kuncev in psov

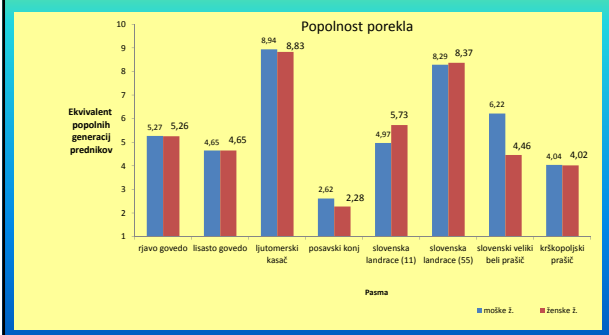
STOPNJA OGROŽENOSTI TRADICIONALNIH PASEM

Stopnja ogroženosti	Govedo	Konji	Prašiči	Ovce	Koze	Kokoši	Σ
Kritična		1	1				2
Ogrožena					1		1
Ranljiva			1			3	4
Tvegana					1	1	2
Neogrožena	2	1	1	1		2	7
Σ	2	2	3	1	2	6	16

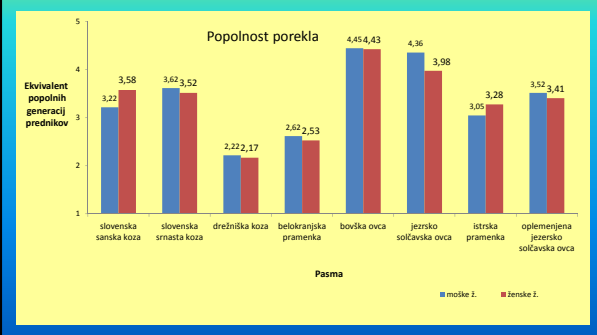
Najpomembnejše zootehniške ocene po skupinah pasem

Skupina pasem	Št. pasem	Rejski program	Osn. zool. karak.	Depozitorij tkiv	PV	Zoot.ocena in ukrepi
AVTOHTONE	13	12 92,3%	13 100%	13 100%	5 38,5%	13 100%
TRADICIONALNE	16	16 100%	16 100%	7 43,8%	13 81,25%	16 100%
TUJERODNE	19	13 68,4%	19 100%	7 36,8%	6 31,6%	19 100%
Σ	48	41 85,4%	48 100%	27 56,3%	24 50%	48 100%

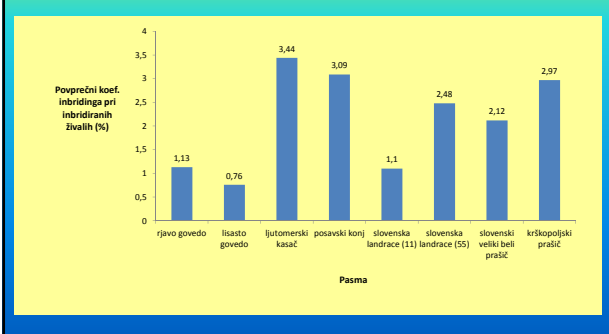
GENETSKA PESTROST NA OSNOVI POREKLA PRI NEKATERIH LOKALNIH PASMAM (1) (Malovrh in sod., 2011)

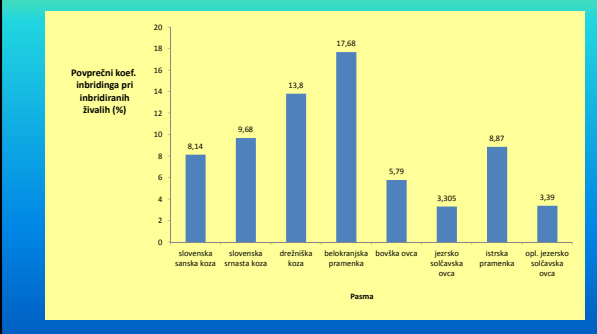
GENETSKA PESTROST NA OSNOVI POREKLA PRI NEKATERIH LOKALNIH PASMAM (2) (Malovrh in sod., 2011)

GENETSKA PESTROST NA OSNOVI POREKLA PRI NEKATERIH LOKALNIH PASMAM (3) (Malovrh in sod., 2011)

GENETSKA PESTROST NA OSNOVI POREKLA PRI NEKATERIH LOKALNIH PASMAM (4) (Malovrh in sod., 2011)

GENETSKA PESTROST NA OSNOVI POREKLA PRI NEKATERIH LOKALNIH PASMAM (5) (Malovrh in sod., 2011)

EFEKTIVNA VELIKOST POPULACIJ

	Efektivno št. osnovalcev (fe)		Efektivno število prednikov (fa)	
	Moške ž.	Ženske ž.	Moške ž.	Ženske ž.
Rjavo govedo	165,4	165,8	78,7	79,6
Lisasto govedo	388,8	388,5	144,7	144,8
Ljutomerski kasač	94,0	93,2	19,6	20,4
Posavski konj	46,2	52,1	40,6	45,8
Slov. landrace (11)	208,2	264,5	50,8	77,8
Slov. landrace (55)	54,7	53,5	11,4	8,8
Slov. vel. beli prašič	133,0	133,7	20,7	58,9
Krškopoljski prašič	22,6	21,1	16,1	14,8

GENETSKA PESTROST NA OSNOVI POREKLA PRI NEKATERIH LOKALNIH PASMAM (6) (Malovrh in sod., 2011)

EFEKTIVNA VELIKOST POPULACIJ

	Efektivno št. osnovalcev (fe)		Efektivno število prednikov (fa)	
	Moške ž.	Ženske ž.	Moške ž.	Ženske ž.
Slovenska sanska koza	31,1	42,7	19,9	27,1
Slovenska srnasta koza	62,5	54,3	31,5	34,5
Drežniška koza	41,3	69,2	27,4	43,9
Jezersko solčavska ovca	87,8	123,5	53,3	82,0
Bovška ovca	169,9	174,0	93,6	88,0
Istrska pramenka	27,5	24,3	19,3	14,6
Belokranjska pramenka	27,2	36,9	20,9	30,1
Oplemenjena jezersko solčavska ovca	75,4	88,2	49,1	73,1

GENSKA BANKA EX SITU IN VITRO DEPOZITORIJ TKIV (1)

Shranjevanje izolirane nukleinske kisline (DNA, RNA), vzorcev različnih tkiv (kri, koža, dlaka, mišice) in izjemoma tudi mleko predvsem lokalnih pasem.

VRSTA	PASMA	ŠT. VZORCEV
KONJI	Lipicanski konj	1063
	Posavski konj	64
	Hafliški konj	59
	Islandski konj	7
	Kasaški konj	342
	Slovenski hlad. konj	204
	Slov. topl. konj	28
	GOVEDO	Cikasto govedo
Rjavo govedo	Rjavo govedo	184
	Lisasto govedo	217
	Črno belo govedo	123
KOKOŠI	Štajerska kokoš	20
ČEBELE	Kranjska čebela	400
PSI	Kraševac	319

GENSKA BANKA EX SITU IN VITRO DEPOZITORIJ TKIV (2)

VRSTA	PASMA	ŠT. VZORCEV
KOZE	Drežniška koza	45
	OVCE	Jezersko solčavska ovca
Belokranjska pramenka	Belokranjska pramenka	6
	Bovška ovca	45
	Istrska pramenka	46
	JSR	29
	Texel	14
PRAŠIČI	Pietrain	1423
	Duroc	307
	Slov. vel. beli prašič	986
	Slov. landrace (55)	789
	Slov. landrace (11)	1748
	Krškopoljski prašič	255

GENSKA BANKA EX SITU IN VITRO - seme

Leto	Kje	Ovni	Biki	Št. doz semena
2007	VF	3 IP		104
2008	VF	3BP, 6B, 2IP, 4JS		563
2009	OC Preska		13 CK, 332 RJ	1320 CK 47.981 RJ
2009	OC Ptuj		337 LIS, 24 KR (LSxRH), 9 KR (LSxMB), 6 KR (LSxMBxRH)	63.324 RJ, 4680 KR (LISxRH), 1.800 KR (LSxMB), 1.080 KR (LSxMBxRH)
2009	VF	2 JS, 6 BP, 6 IP		410
2010	OC Preska, OC Ptuj		337 LIS, 39 KR (LIS), 332 RJ, 13 CK	120.000
2010	VF	2 JS, 4 B, 3 kozli (DK)		180, 90 (kozli)

PODPORE „DE MINIMIS“

Upravičenost rejca do enkratne podpore za plemenjaka (oz. mater plemenjaka) v genski banki *in vivo*, skladno z Uredbo Komisije (ES) št. 1535/2007 z dne 20. decembra 2007 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES pri pomočeh *de minimis* v sektorju kmetijske proizvodnje (UL L št. 337, 21. 12. 2007, str. 35).

VRSTA/PASMA	PLEMENJAKI	PLEMENICE	REJCI
ČIKASTO GOVEDO	34	34	53
KRŠKOPOLJSKI PRAŠIČ	29	29	23
BELOKRANJSKA PRAMENKA	12	10	9
ISTRSKA PRAMENKA	7	7	3
DREŽNIŠKA KOZA	8	7	9
Σ	90	87	97

UKREPI KMETIJSKE POLITIKE- zahtevkov za kmetijsko okoljska plačila

Baza podatkov ARSKTRP; Obrazec: "G-Zahtevkov za reje avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali" (1)

Vrsta	Pasma	Št. zahtevkov	
		Št. rejcev	Št. živali
KONJI	Lipicanski konj	57	555
	Posavski konj	123	514
	Slov. hlad. konj	379	1526
GOVEDO	Cikasto govedo	284	794
PRAŠIČI	Krškopoljski prašič	49	459
OVCE	Jezersko solč. ovca	124	4651
	Bovška ovca	18	1511
KOZE	Istrska pramenka	5	667
	Belokranjska pramenka	13	430
	Drežniška koza	13	243
KOKOŠI	Štajerska kokoš	1	100

UKREPI KMETIJSKE POLITIKE- zahtevkov za kmetijsko okoljska plačila

Baza podatkov ARSKTRP; Obrazec: "G-Zahtevkov za reje avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali" (2)

Vrsta	Pasma	Št. zahtevkov		IZPLAČANO				
		Št. rejcev	Št. živali	Rejci	Živali	Znesek	%	
KONJI	Hafliński konj	103	257					
	Ljut. kasač	76	286					
PRAŠIČI	Slov. land.11	7	160	Govedo	176	744	56.907,12	11,58%
	Slov. land. l. 55	1	1	Konji	679	3071	269.358,80	54,82%
	Veliki beli prašič	3	3	Kokoši	2	159	179,36	0,04%
OVCE	Opl. jez. solč. ovca	56	2583	Koze	35	1331	17.516,77	3,57%
	Slov. sanska koza	6	222	Ovce	193	9724	129.016,18	26,26%
KOZE	Slov. srnasta koza	18	917	Prašiči	37	525	18.341,85	3,73%
	Slov. grah.kokoš	1	104	Σ			491.320,08	

- ### ZAKLJUČKI
- Zmanjšanje št. gospodarstev, ki redijo živino, v primerjavi z letom 2000 (izjema ovce in konji). Znatno zmanjšanje pri prašičih, Povečevanje GVŽ/gospodarstva.
 - Število vpisanih plemenic v rodovniško knjigo pri posameznih pasmah domačih živali se večinoma povečuje oz. je stanje stabilno
 - Znatno upad staleža tradicionalnih in tujerodnih pasem prašičev; povečevanje staleža avtohtone pasme KP
 - Stopnja ogroženosti - avtohtone pasme: kritična=1; ogrožena=3; ranljiva=2; tvegana=3; neogrožena=2
 - Ekvivalent popolnih generacij prednikov in povprečje v populaciji za koeficient inbridinga se z leti povečujeta
 - Plemenjaki v populaciji večinoma neenakomerno zastopani (manjše učinkovito št. prednikov - posledično izgubljanje genov is sklada genov populacije)
 - Genska banka *ex situ in vitro*: vzpostavljeno za vse avtohtone pasme
 - Največji delež podpor iz programa KOP dosegaajo konji (54,82%)
- Poročilo „Program varstva biotske raznovrstnosti v slovenski živinoreji za leto 2010“ je dostopno na spletnem naslovu: <http://www.genska-banka.si/strokovni-svet-isngbz/porocilo-za-leto-2010/>

